

ΣΟΦΟΚΛΗ Γ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ

Πρώτη ἑκατονταετία
ἀπό τήν κοίμησή του

Εὐλογία
τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
πρός τόν Εὐαγῆ Κληρον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΑΘΗΝΑ 2020

ΣΟΦΟΚΛΗ Γ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ

Πρώτη ἑκατονταετία
ἀπό τήν κοίμησή του

Εὐλογία

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
πρός τόν Εὐαγῆ Κληρον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΑΘΗΝΑ 2020

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις : Ἰωάννου Γενναδίου 14 – 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-72.72.204, Fax 210-72.72.210
e-mail: contact@ecclesia.gr

Ἀθήναι, 9 Νοεμβρίου 2020

Πρός
Τόν Εὐαγγῆ Ἱερόν Κλήρον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀγαπητοί μου Πατέρες,

Τό ἐνεστώς ἔτος 2020 ἔχει ιδιαίτερη εὐλογία γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί γιά ὅλη τήν Ὁρθοδοξία, καθώς συμπληρώθηκαν 100 χρόνια ἀπό τήν κοίμηση τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρός ἡμῶν Νεκταρίου, Μητροπολίτου Πενταπόλεως τοῦ θαυματουργοῦ (βράδυ τῆς 8^{ης} Νοεμβρίου 1920).

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ὑπῆρξε μία εὐλογημένη καί πολυσχιδῆς προσωπικότητα, στήν ὁποία συγκεφαλαιώνονται ἡ χριστιανική ἀγιότητα μέ τήν κατά κόσμον σοφία καί ἐπιστήμη. Πρώτιστα ὅμως, κατέστη ὑπόδειγμα κληρικοῦ καί ποιμένα, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ ἀρχιποίμενος Κυρίου καί θυσιάζοντας τήν ψυχή του ὑπέρ τοῦ ποιμνίου του, διακονώντας μέ πιστότητα καί ἀφοσίωση τήν Μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Τήν δέ ἱερωσύνη, ὁ ὅσιος Ἱεράρχης θεωρεῖ *«μέγα καί ὑψηλόν ὑποὔργημα· πρῶτον διά τήν ἐαυτῆς ἀρχήν καί δεύτερον διά τό ἔργον τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς»*. Ὡς ἐκ τούτου, ἀποτελεῖ πρότυπο γιά ὅλους τούς κληρικούς τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀφοῦ ἡ ἐποχή κατά τήν ὁποία ἔζησε δέν ἀπέχει τόσο πολύ χρονικά ἀπό τήν δική μας – ἄλλωστε, μέχρι πρίν ἀπό μερικά χρόνια, χαρακτηριζόταν ὡς ὁ Ἅγιος τοῦ αἰῶνα μας.

Θέλοντας ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νά τιμήσει τὴν ἐπέτειο τῶν 100 χρόνων ἀπὸ τὴν κοίμησι τοῦ συγχρόνου Ἁγίου, μεταξύ τῶν ἄλλων, κατόπιν Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης κατὰ τὴν συνεδρία τῆς 13^{ης} Ὀκτωβρίου τρ.ἔ., σᾶς προσφέρει ὡς εὐλογία καὶ ἐνθύμιο αὐτὴν τὴν σύντομη μὲν, περιεκτικὴ δέ μελέτη γιὰ τὴν ἱερὴ μορφὴ του, συνταχθεῖσα ἀπὸ τὸν ἐκλεκτὸ συγγραφέα κ. Σοφοκλῆ Δημητρακοπούλου, ὥστε νά ἔχετε τὸν Ἅγιο πρότυπο καὶ ἀρωγὸ στὴν ἱερατικὴ ζωὴ σας. Συγχρόνως, ἔχετε τίς θερμὲς πατρικὲς εὐχὲς τόσον ἐμοῦ προσωπικῶς, ὅσον καὶ πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Εἶθε, ὁ Ἅγιός μας, μέ τίς πρεσβεῖες τοῦ στόν Κύριο, νά σᾶς χαρίζει μακροζωία καὶ τὴν κατ' ἄμφω ὑγεία, ἡ ἀξία τῆς ὁποίας διαφαίνεται ἐντονώτερα στίς δύσκολες ἡμέρες τῆς πανδημίας πού διανύομε, νά σᾶς στηρίξει στὴν ἱερατικὴ σας πορεία, ὥστε νά διακονεῖτε μέ σεμνότητα καὶ ταπεινὴ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν λαό Του, ἀφουγκραζόμενοι τίς ἀγωνίες τοῦ στόν μεταβαλλόμενο κόσμο μας καὶ «διαφυλάττοντες αὐτόν ἀλώβητον, περιφρουροῦντες αὐτόν πανταχόθεν καὶ ἀγρυπνοῦντες ἐπ' αὐτόν..., ἀλλὰ καὶ ὀφείλοντες νά ὀδηγήσητε αὐτόν εἰς νομάς ζωφόρους, νά θεραπεύητε τὰς ἀσθενείας αὐτοῦ, νά ἀποδιώκητε τοὺς ἐφορμῶντας κατ' αὐτοῦ λύκους καὶ νά σώζητε αὐτόν» (Ἁγ. Νεκταρίου, Μάθημα Ποιμαντικῆς), ἐμπνεόμενοι ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν βίο καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου.

Μετ' εὐχῶν διαπύρων καὶ πατρικῶν εὐλογιῶν

† Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος Β. Πρόεδρος

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος, Πρόεδρος

Πρώτη ἑκατονταετία ἀπὸ τὴν κοίμησίν του

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ

Τοῦ Σοφοκλῆ Γ. Δημητρακοπούλου

ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ συμπληρώνονται ἐφέτος ἀπὸ τὴς 10 καὶ 30' μ.μ. τῆς 8ης Νοεμβρίου 1920, ὥρα πού παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στὸν Κύριο «ὁ τῆς Κυρηναϊκῆς πάλαι Πενταπόλεως Ἀρχιθύτης τοῦ Θεοῦ ταπεινὸς Νεκτάριος», ὅπως αὐτοχαρακτηρίζεται σὲ ἐπίγραμμα, πού ὁ ἴδιος συνέταξε καὶ βρίσκεται ἀναγεγραμμένο σὲ μαρμάρινη πλάκα στὸ ὑπέρθυρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς του στὴν Αἴγινα. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἰδιαίτερα σεμνύνεται γιὰ τὸν μακάριο Νεκτάριο, ἀφοῦ, ὅπως θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια, στὸν χώρο της σπούδασε καί, μετὰ μιά μικρὴ διακοπὴ διακονίας του στὴν Αἴγυπτο, ἐργάστηκε ἐπὶ μιά τεσσαρακονταετία πνευματικὰ ὡς ἱεροδιάκονος, ἐπίσκοπος - ἱεροκέρυκας, διευθυντὴς ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς, ἰδρυτὴς καὶ πνευματικὸς μονῆς - ἀρχηγέτης τῆς ἀναγέννησης τοῦ μοναχικοῦ βίου στὴ Χώρα, στὸ ἔδαφός της βρισκονται τεθησαυρισμένα τὰ χαριτόβρυτα λείψανά του - πηγὴ πολλῶν εὐλογιῶν καὶ γιὰ τὸν εὐσεβὴ λαὸ μας καὶ ὄλους τοὺς Ὁρθοδόξους. Ἐς σημειωθεῖ ἐδῶ ἀκόμα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἐνέργειες τοῦ τότε μητροπολίτη Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, στὸ μέτρο τῶν ἀπὸ τοὺς νόμους δυνατοτήτων της βοήθησε στὰ 1890-1894 ὅσο μπορούσε στὴν ἀξιοποίηση τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος, μετὰ τὴν ἐκδίωξή του ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, μὲ τὸν

διορισμό του πρώτα ως ιεροκήρυκα και στή συνέχεια ως Διευθυντή της Ριζαρείου, γι' αυτό και ο Άγιος ευγνωμονούσε διά βίου τον Ποιμενάρχη των Άθηνων. Ἡ ἐξ Ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀφιέρωση τῶν «Διπτύχων» τοῦ σωτηρίου ἔτους 2020 στήν ἱερά του μνήμη ἀποτελεῖ μιά ἔκφραση τῆς ευγνωμοσύνης τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας γιά τά ὅσα ἀγαθά πρόσφερε σ' αὐτή. Ἀκόμα, καθώς πληροφορούμεθα, ἐόρτιες ἐκδηλώσεις θά πραγματοποιηθοῦν στήν Αἴγινα, στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί σέ πολλές Ἱερές Μητροπόλεις, κατά τίς ὁποῖες θά προβληθοῦν, ὅπως πρέπει, ἡ προσωπικότητα καί τό ἔργο μιᾶς περίπου σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς Μορφῆς, πού ξεκίνησε ἀπό ἀπλό παιδί μιᾶς εὐσεβοῦς φτωχῆς οἰκογένειας τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καί ἀναδείχθηκε σέ σπουδαῖο Πατέρα καί Ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας.

Τά νεανικά χρόνια

Ο ΑΓΙΟΣ Νεκτάριος, κατά κόσμον Ἀναστάσιος Κεφαλᾶς, ἦταν ἠπειρωτικῆς καταγωγῆς καί γεννήθηκε τό 1846 στή Σηλυβρία τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, μιά κωμόπολη, πού ἀριθμοῦσε τότε 2.500 Ὀρθόδοξους Ἑλληνες καί εἶχε ἔντονη θρησκευτική παράδοση, μάλιστα ἐπί τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἀνέδειξε ἕξι ἀρχιερεῖς. Ἀπό μικρός ὁ Ἅγιος ἀγάπησε τά γράμματα καί ἔλαβε στήν ἰδιαιτέρη πατρίδα του τή στοιχειώδη ἐκπαίδευση (Δημοτικό καί Σχολαρχεῖο), πλὴν ὅμως ἡ οἰκογένεια ἦταν πολυμελῆς καί ὄχι πλούσια καί ἔτσι οἱ σπουδές, πού προϋπέθεταν τότε μεγάλες δαπάνες, φαίνονταν πῶς θά ἔμεναν μονάχα ὄνειρο. Ἡ χάρις ὅμως τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἰσχυρή θέλησή του, παρά τά πολλά ἐμπόδια πού τοῦ παρουσιάστηκαν, δέν

τοῦ στέρησαν τὴν ἐκπλήρωση τῆς ὠραίας αὐτῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ, ἔστω καὶ μὲ κάποια καθυστέρηση, τὸν ὀδήγησαν ὡς τὰ πανεπιστημιακὰ ἔδρανα.

Τὸ 1860 ὁ Ἅγιος, προκειμένου νὰ πραγματοποιήσει τὰ ὄνειρά του, ταξιδεύει στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἀρχικὰ ἐργάζεται σὲ καπναποθήκη καὶ κατοπιν ὡς παιδονόμος στό ἐκεῖ Ἀγιοταφικὸ Μετόχι, ὅπου τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ βελτιώσει τὴ μόρφωσή του καὶ νὰ μνηθεῖ ἐντονότερα στὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Γύρω στὰ τέλη τῆς δεκαετίας πηγαίνει στὴ Χίο, ὅπου γιὰ κάποια χρόνια χρημάτισε γραμματοδιδάσκαλος στό χωριὸ Λιθί.

Ἀφιέρωση στὸν Θεό

ΣΤΟ ΑΓΙΟΤΟΚΟ νησί τῆς Χίου ὁ Ἀναστάσιος ἔκανε καὶ τὴ μεγάλη ἐπιλογή τῆς ζωῆς του: Ἀποφάσισε νὰ ἀκολουθήσει τὸ ἐκκλησιαστικὸ στάδιο. Ὁριμος ἄνδρας, ἄνθρωπος πού ξέρει τί θέλει καὶ μπορεῖ νὰ ζυγίζει τίς ἀποφάσεις του, προσέρχεται τὸ 1873 στὴν ἱστορικὴ Νέα Μονή, ὅπου, μετὰ τρίχρονη δοκιμαστικὴ ἄσκηση, στίς 7 Νοεμβρίου 1876 γίνεται μοναχός καὶ μετονομάζεται Λάζαρος. Στὴν «καλὴν ἀλλοίωσιν» τοῦ μοναχοῦ Λαζάρου συνέβαλε πολὺ καὶ ὁ στενός πνευματικός του σύνδεσμος μὲ τὸν διακριτικὸ Γέροντα Παχώμιο Ἀρελᾶ (1840-1905). Δύο μῆνες μετὰ τὴν κουρά του, ἡμέρα πού συμπίπτει μὲ τὴν ἐπέτειο τῆς βάπτισής του, στίς 15 Ἰανουαρίου 1877, χειροτονεῖται διάκονος καὶ μετονομάζεται Νεκτάριος.

Στὴ Χίο ὁ ἱεροδιάκονος Νεκτάριος φοίτησε στό περιώνυμο Γυμνάσιο (ἰσοδύναμο μὲ τὸ σημερινὸ Λύκειο), ὅταν ὅμως βρισκόταν περίπου στό πέρας τῆς τελευταίας γυμνασιακῆς τάξης, ἔγινε ὁ τρομερός σεισμός (22 Μαρ-

τίου 1881), πού είχε ως συνέπεια 3.550 νεκρούς, 7.000 τραυματίες και πολλά έρείπια. Άμεση συνέπεια ήταν νά παύσουν και τά σχολεία νά λειτουργοῦν και ἔτσι ὁ Ἅγιος ἀναγκάζεται νά ἔρθει στήν Ἀθήνα και νά δώσει τίς ἀπολυτήριες ἐξετάσεις, ὡς κατ' οἶκον διδαχθεῖς, στό Βαρβάκειο Λύκειο, ἀπό τό ὁποῖο λαμβάνει και τό Ἀπολυτήριο στίς 4 Νοεμβρίου 1881, και στή συνέχεια μέ ἐνίσχυση τοῦ Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου και τῶν ἀδελφῶν Χωρήμε φοιτᾶ στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπό τήν ὁποία λαμβάνει πτυχίο στίς 28 Ὀκτωβρίου 1885. Εὐγνωμονώντας ὁ Ἅγιος Νεκτάριος δέν ἔπαυσε διαρκῶς νά ἐκδηλώνει τόν σεβασμό, τήν ἀγάπη του και τίς εὐχαριστίες του πρός τούς εὐεργέτες του (ἐπιστολές, ἀφιερώσεις βιβλίων κ.λπ.).

Ἡ διακονία στήν Αἴγυπτο

ΑΜΕΣΩΣ μετά τή λήψη τοῦ πτυχίου του κατέβηκε στήν Αἴγυπτο και στίς 29 Μαρτίου 1886 στόν Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγίου Σάββα τῆς Ἀλεξανδρείας χειροτονεῖται ἀπό τόν Πατριάρχη Σωφρόνιο πρεσβύτερος και πέντε μήνες ἀργότερα, στίς 6 Αὐγούστου 1886, χειροθετεῖται Μέγας Ἀρχιμανδρίτης και τοποθετεῖται Διευθυντής στήν Πατριαρχική Ἀντιπροσωπεία Καΐρου. Ἀπό τή σπουδαία αὐτή θέση ὁ Ἅγιος δείχνει τή μεγάλη ἀγάπη του πρός τήν Ἐκκλησία και τόν συνάνθρωπο. Ἐργάζεται μέ πολύ ζήλο και αὐταπάρηση, κηρύττει στήν πόλη και στίς ἄλλες ἑλληνικές κοινότητες, ἐξομολογεῖ, προσφέρει τόν ὀβολό του σέ ὄσους ἔχουν ἀνάγκη, ἐνδιαφέρεται γιά τό νοσοκομεῖο και τό γηροκομεῖο, πού συντηροῦσε τότε ἡ Ἐκκλησία, μέ οἰκονομικά μέσα πού ἐξευρίσκει, χωρίς νά ἐπιβα-

ρύνει τό Πατριαρχεῖο, κατασκευάζει οἰκίσκους γιά φτωχοὺς, ἀκόμα καί ἀλλόθρησκους, μεριμνᾷ γιά τήν ἀνακαίνιση τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, φροντίζει γιά τήν προστασία τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, συγγράφει, ἐκδίδει μελετήματά του.

Τό ἦθος καί ἡ ἐργατικότητα τοῦ Ἁγίου, καθῶς καί ἡ μεγάλη ἐκτίμηση τῶν πιστῶν πρὸς τό πρόσωπό του, ὤδηγησαν τόν Πατριάρχη Σωφρόνιο νά τόν προαγάγει σέ μητροπολίτη, δεδομένου ὅτι τότε τό Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξανδρείας δέν εἶχε ἄλλον ἀρχιερέα, ἐκτός ἀπό τόν ἴδιο. Ἔτσι, στίς 15 Ἰανουαρίου τοῦ 1889, ἡμερομηνία πού πάλι συμπίπτει μέ αὐτή τῆς βάπτισής του, χειροτονεῖται «μητροπολίτης τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης μητροπόλεως Πενταπόλεως», πού παλαιά ἦταν μιά σημαντικότερη ἐκκλησιαστική ἐπαρχία στή σημερινή Λιβύη.

Ἡ προσωπικότητα καί ἡ ὄλη δραστηριότητα ὁμως τοῦ Πενταπόλεως Νεκταρίου, καθῶς καί ἡ προσπάθεια κοινοτικῶν καί ἄλλων παραγόντων νά ἐλέγξουν τή διαδοχή τοῦ περίπου ἑκατονταετοῦς Πατριάρχη, προκάλεσαν, ἦδη ἀπό τίς ἡμέρες πού ἔγινε γνωστή ἡ προτίμησή του, τήν ἀντίδραση μερικῶν ζηλόφθονων καί ιδιοτελῶν. Τελικά, οἱ διαβολές κάμπτουν τόν Σωφρόνιο, ὁ ὁποῖος τόν Ἰούλιο τοῦ 1890 τόν ἀποπέμπει ἀναπολόγητο ἀπό τήν Αἴγυπτο.

Ἱεροκήρυκας στήν Ἑλλάδα

ΟΤΑΝ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ τοῦ 1890 ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἦρθε στήν Ἑλλάδα, ἦταν ἐπάνω στήν πιό ὄριμη γιά δράση ηλικία (44 χρόνων), ἀλλά πάμφτωχος, στερούμενος ἀκόμα καί αὐτόν τόν ἐπιούσιο. Ἔτσι, ἂν καί ἐπίσκοπος, χωρίς ἴχνος ἐγωῖσμοῦ, ζητεῖ μιά θέση κατώτερη: ἱεροκήρυκα ἢ

καθηγητῆ τῶν θρησκευτικῶν σέ σχολεῖο. Ὅμοιο παράδειγμα ταπεινοφροσύνης μέ αὐτό τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, πού μετά τήν ἀποχώρησή του ἀπό τήν ἀρχιεπισκοπή Αἰγίνης, δέχεται τό 1583 τόν διορισμό του ἀπό τήν Κοινότητα Ζακύνθου ὡς ἀπλοῦ ἐφημερίου τῆς Σταυροπηγιακῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ ἐπιλεγομένου «τοῦ Μώλου»! Τελικά μετά ἀπό πολλές δυσκολίες καί καθυστερήσεις, στίς 14 Φεβρουαρίου 1891 διορίστηκε ἱεροκήρυκας τοῦ νομοῦ Εὐβοίας, ὅπου παρέμεινε ὡς τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1893, πού μετετέθη στόν νομό Φθιώτιδος. Χωρίς νά ὑπολογίζει κόπους καί ταλαιπωρίες, «δέν ἐκήρυττε μόνον ἀνελλιπῶς κατά τάς ἑορτάς, ἀλλά καί περιόδευων ἀδιαλείπτως ἀνά τάς πόλεις καί τά χωρία, δι' ἀτραπῶν καί βράχων, ἔκρουε τόν κώδωνα τοῦ ναοῦ καί ἐδίδασκε τούς προστρέχοντας». Καί ὅλα αὐτά τά πραγματοποιοῦν μέ ἀνύπαρκτα οὐσιαστικά ἢ πρωτόγονα συγκοινωνιακά μέσα. Παράλληλα ἀσκεῖ τή φιλανθρωπία πρὸς φτωχοῦς, ἀρρώστους, φυλακισμένους κ.λπ.

Σχολάρχης τῆς Ριζαρείου

ΕΠΕΙΔΗ ἀπό τό 1881 καί γιά πολλά χρόνια κατόπιν ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστική Σχολή ἀντιμετώπιζε σοβαρότατα προβλήματα, πρὸς ἀποκατάσταση τῶν πραγμάτων, τήν 1 Μαρτίου 1894 ἐπελέγη ὡς καταλληλότερος Διευθυντής ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος, ὁ ὁποῖος καί ἀνέλαβε ἐπίσημα τά καθήκοντά του στίς 13 Μαρτίου 1894. Παρά τίς ποικίλες ἀντιξοότητες, πού προέρχονταν τόσο ἀπό τή φύση τοῦ παιδαγωγικοῦ ἔργου καί τήν ποικιλία προέλευσης τῶν μαθητῶν ὅσο καί ἀπό τήν ἀπιστία τῶν καιρῶν, ἀλλά καί ἀπό τίς πυκνές ἐπεμβάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς,

διηύθυνε τό σημαντικότερο –μετά τή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν– ἐκκλησιαστικό αὐτό ἐκπαιδευτήριο γιά δεκατέσσερα συνεχῆ χρόνια μέ αἰσθήματα ἀνθρωπιστικά, ὅπως αὐτά τά γνώριζε ἀπό τή δαψιλῆ μελέτη τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, μέ ἀγάπη Χριστοῦ, μέ πατρική στοργή, πολλή φρόνηση καί ἐνδιαφέρον ἀνύστακτο, μέ προσευχή πολλή, προκειμένου νά ἐπιτύχει στήν ἀποστολή του.

Ἐνδεικτική τοῦ ἀγωνιώδους ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἁγίου γιά τήν πληρέστερη κατάρτιση τῶν μαθητῶν του καί τήν προσέλευση τῶν ἀξίων στίς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου εἶναι καί ἡ ἐπιστολή πού ἀπηύθυνε στίς 4 Ἰουνίου 1894 στόν πρωθυπουργό Χαρίλαο Τρικούπη, στόν ὁποῖο ἔθετε τό πρόβλημα καί πρότεινε συγκεκριμένες λύσεις. Πέρα ἀπό ὅλα αὐτά, στήν καθημερινή ἀναστροφή του στή Σχολή, ἀπλός καί ταπεινός ὁ Διευθυντής δέν διστάζει, δίνοντας τό καλό παράδειγμα, ν' ἀσχολεῖται καί ὁ ἴδιος προσωπικά μέ διάφορες χειρωνακτικές ἐργασίες, ἀκόμα καί μέ τήν καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων. Βασικότατο στοιχεῖο τῆς σχολικῆς - παιδαγωγικῆς πράξης ὁ Ἅγιος θεωροῦσε τήν ὑπαρξη ἔντονης λατρευτικῆς ζωῆς. Ἡ Ριζάρειος, πού τότε οἱ διδακτηριακές τῆς ἐγκαταστάσεις βρισκόνταν στήν ὁδό Βασιλίσσης Σοφίας (τότε ὁδό Κηφισίας), ἀπέναντι στόν «Εὐαγγελισμό», γίνεται ἐπί τῶν ἡμερῶν του σπουδαῖο λατρευτικό κέντρο, ἀφοῦ πολλοί ἦσαν ἐκεῖνοι, πού συναγωνίζονται νά προμηθευθοῦν μιά ἄδεια εἰσόδου καί νά παρακολουθήσουν στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τή Θεία Λειτουργία καί τίς ἄλλες ἱερές ἀκολουθίες.

Κατά τή διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας του στή Ριζάρειο, ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἀσκεῖ, μέ τήν ἄδεια ἢ τήν παρότρυνση

τῶν κατά καιρούς μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν, καί λειτουργικό, κηρυκτικό καί φιλανθρωπικό ἔργο καί ἐκτός τῆς Σχολῆς. Πέρα ἀπό τίς ἱερουργίες στίς ἐκκλησίες τῆς μητροπόλης Ἀθηνῶν (πού περιλάμβανε τότε τήν Ἀθήνα, τόν Πειραιά καί ὄλο τόν νομό), κάνει καί κηρύγματα, μάλιστα καί ἀντιαιρετικά, καθῶς καί ποιμαντικές ὁμιλίες πρὸς τόν ἱερό κληρο. Πολλοί, πού εὐεργετήθηκαν ἀπό τόν Ἅγιο, ἔχουν περιγράψει τή σπουδαία καί μέ διάκριση φιλανθρωπική του δράση. Τό γραφεῖο του στή Ριζάρειο εἶχε μεταβληθεῖ σέ κέντρο φιλανθρωπικῆς προσφορᾶς. Ἀναφέρεται ὅτι καί ἐνδύματά του πρόσφερε σέ φτωχοὺς γιὰ νά ντυθοῦν μέ αὐτά ἢ νά τά πωλήσουν καί νά ἐξοικονομήσουν ἔτσι κάποια χρήματα γιὰ τήν ἀγορά φαρμάκων καί ἄλλων χρειωδῶν.

Ὅλα αὐτά τά χρόνια ὁ Ἅγιος δέν παραλείπει νά ἀνεφοδιάζεται πνευματικά ὄχι μόνο μέ τήν ἔντονη λατρευτική ζωή στήν Σχολή, τή διαρκῆ μελέτη τῶν Ἁγίων Γραφῶν καί τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων, ἀλλά καί μέ τή συμμετοχή του στίς ἀγρυπνίες, πού γίνονταν στό ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου. Τέλος, μνημονεύουμε τήν καταφυγή του, πολλές φορές, στό ἐκκλησάκι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, πού βρισκόταν στό κτήμα τοῦ Χαράλαμπου Μαθόπουλου στά Πατήσια. Ἐκεῖ τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά καλλιεργήσει καί ἅγιες φιλίες μέ ἀνθρώπους, κυρίως ἐκκλησιαστικούς, πού εἶχαν βαθύτατη πίστη καί μέ ζῆλο πολύ πάσχιζαν γιὰ τήν ἀνόρθωση τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καί τόν εὐαγγελισμό τῶν ψυχῶν. Τό διάστημα τῶν καλοκαιρινῶν σχολικῶν διακοπῶν καί ὅσο ὁ Ἅγιός μας δέν εἶχε ἀναλάβει τήν εὐθύνη τῆς πνευματικῆς καθοδήγησης τῶν μοναζουσῶν τῆς Αἴγινας, τό χρησιμοποιεῖ

για πνευματική περισυλλογή, για συγγραφή καί, ὅταν τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία, καί για ἐπισκέψεις σέ διάφορα μοναστήρια. Τό σπουδαιότερο, βέβαια, προσκῆνημά του εἶναι ἐκεῖνο στό Ἅγιον Ὄρος τόν Ἰούλιο καί Αὐγουστο τοῦ 1898.

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἦταν ἀσθενικός ἄνθρωπος, ἀλλά ἐπειδή στίς ἀρχές τοῦ 1908 ἡ ὑγεία του εἶχε καί πάλι σοβαρά δοκιμαστεῖ, ἀποφάσισε νά ἀποχωρήσει ἀπό τήν ἐνεργό ὑπηρεσία του καί ὑπέβαλε τήν παραίτησή του.

Στήν Αἴγινα

ἮΤΑΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ τοῦ 1904. Μερικές νέες, ἀπό τόν κύκλο τῶν εὐσεβῶν γυναικῶν, πού εἶχε σχηματιστεῖ γύρω ἀπό τόν Ἅγιο Νεκτάριο, ἤθελαν ν' ἀκολουθήσουν τή μοναχική πολιτεία καί ἀναζητοῦσαν κατάλληλο μοναστήρι γιά νά ἐγκαταβιώσουν. Μετά ἀπό πολλές ἀναζητήσεις, καί μετά ἀπό ἐπίσκεψη καί θαυματουργία τοῦ Πενταπόλεως Νεκταρίου, ἐπελέγη ἡ Αἴγινα καί τό μισοερειπωμένο μοναστήρι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς - Ἁγίας Τριάδος σήμερα. Τόν Ὀκτώβριο-Νοέμβριο ἐγκαταστάθηκαν οἱ πρῶτες νέες μέ ἐπικεφαλῆς τήν ἀόμματη, ἀλλά φωτισμένη κόρη Χρυσάνθη Στρογγυλοῦ (μοναχή Ξένη).

Ἔτσι, ἀποχωρώντας ὁ Ἅγιος ἀπό τή Ριζάρειο αἰσθάνθηκε τήν ἠθική δέσμευση νά στηρίξει τή νεοπαγῆ μοναστική ἀδελφότητα καί νά ἐγκατασταθεῖ καί αὐτός στήν Αἴγινα, τήν ὁποία «ἔμελλε νά δοξάσει». Ἐργάζεται ἐκεῖ ἄσκηνα, ἀκόμα καί χειρωνακτικά, γιά τήν ἀνοικοδόμηση τοῦ μοναστηριοῦ στόν τραχύ καί ἄνυδρο, τότε, ἐκεῖνο τόπο, ἐπί δώδεκα χρόνια. Τελεῖ καθημερινά κατανυκτικά, ὡς ἀπλός ἱερέας, τίς προβλεπόμενες ἀπό τό μοναχικό Τυ-

πικό ιερές ακολουθίες και κατευθύνει πνευματικά τίς μοναχές. Κυβερνᾷ τό μοναστήρι μέ παραδειγματική πίστη στόν Θεό και στήν πρόνοιά Του, μέ βαθύτατη προσευχή στήν προστάτιδα τῶν μοναχῶν Παναγία, μέ ἀκλινη προσήλωση στή γνήσια μοναστική παράδοση και τά ἐκκλησιαστικά θέσμια (κοινοβιακό πολίτευμα), μέ ἀγάπη πατρική και σύνεση πολλή, μέ ὀλοκληρωτική προσφορά συνόλου τοῦ ἑαυτοῦ του και τῶν πενιχρῶν ἀποδοχῶν του. Ἀκόμα, καθοδηγεῖ πνευματικά και πολλούς Αἰγινῆτες.

Στό νησί ὅμως αὐτό ὁ Ἅγιος πάλεψε και μέ τίς πολλές παγίδες, πού τοῦ ἔστησε μέ τά ὄργανά του ὁ πονηρός, ἄλλες μικρές και ἄλλες μεγαλύτερες και φοβερότερες και ἀπό ἐκεῖνες τῆς Ἀλεξάνδρειας. Τίς πικρές συκοφαντίες, τίς σκληρές ἀπειλές, τίς προσβλητικές ταπεινώσεις και τούς ἄδικους κατατρεγμούς, ὅλα αὐτά ὁ Ἅγιος τά ἀντιμετωπίζει μέ πίστη πολλή στόν Θεό, μέ συνεχή προσευχή, μέ ταπείνωση, μέ ὑπομονή, μέ ἀοργησία, ἄφωνος, μέ ἀπόθεση τῆς ἐλπίδας του γιά ἀποκατάσταση τῆς ἀλήθειας μονάχα στόν Δικαιοκρίτη, ὁ ὅποιος τελικά τόν δικαιοῦνει και ἐδῶ, ὅπως και σέ κάθε ἄλλη δύσκολη περίσταση!

Ἡ ἀγάπη πρὸς τή γήϊνη Πατρίδα _____

ΜΕΓΑΛΗ ἦταν ἡ ἀγάπη τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ὄχι μονάχα πρὸς τόν Θεό, τήν Παναγία και τούς Ἁγίους και γενικά πρὸς τήν οὐράνια πατρίδα, ἀλλά και πρὸς τή γήϊνη πατρίδα, τήν Ἑλλάδα. Σημειώνουμε σχετικά: Ἕλληνας προερχόμενος ἀπό ὑπόδουλη πατρίδα, ὅπου εἶχε αισθανθεῖ τή σκληρότητα και τήν ἀδικία τῶν κυριάρχων, τιμᾷ τό ἀγαθό τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἠθικῆς και τῆς ἐθνικῆς. Παιδαγωγημένος μέ τά ἑλληνικά και χριστιανικά γράμματα, γνώστης

ὅσο λίγοι τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος στήν οἰκουμένη, ἐπιδεικνύει τά φιλογενῆ αἰσθήματά του σέ κάθε εὐκαιρία, πού τοῦ παρουσιάζεται. Ὡς Διευθυντής τῆς Ριζαρείου φροντίζει ὄχι μόνο νά καταρτίσει μέλλοντες κληρικούς ἀξιούς τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου, ἀλλά καί διδασκάλους τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, πού θά σταδιοδρομήσουν τόσο στήν ἐλεύθερη χώρα, ὅσο καί στήν ὑπόδουλη Μικρά Ἀσία, Μακεδονία καί Ἡπειρο καί ὅπου ἄλλοῦ ὑπῆρχε Ἑλληνισμός. Ἐνδεικτικά: Συνέδραμε τό ἔργο τῶν μητροπολιτῶν Καστοριάς Γερμανοῦ Καραβαγγέλη καί Δράμας (καί κατόπιν ἔθνομάρτυρα Σμύρνης) Χρυσοστόμου Καλαφάτη, διοργάνωσε ἐράνους ὑπέρ τῆς Μακεδονίας, Ἡπείρου καί Σινώπης Πόντου, ὑπῆρξε μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλανθρωπικῆς τῶν Ἡπειρωτῶν Ἀδελφότητος. Μέ τίς συγγραφές του ἐξαιρεῖ τόν ρόλο τοῦ Ἑλληνισμοῦ στήν προετοιμασία τῶν λαῶν γιά τόν ἐρχομό τοῦ Χριστοῦ, στήν ὀρθή διατύπωση τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας, στή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου, καθώς καί τή σημασία τῆς θυσίας τῶν Νεομαρτύρων. Μέ εἰδικό μελέτημά του ἀντιδρᾷ στίς θεωρίες δυτικῶν ἱστορικῶν, πού ἀρνοῦνται τήν προσφορά τοῦ Βυζαντίου στόν πολιτισμό, τονίζει τόν θρησκευτικό καί ἔθνικό χαρακτήρα τοῦ ἔργου τοῦ ὀρθόδοξου ἱερέα κ.λπ. Ἔλεγε σέ ὁμιλία του: *«Πίστις καί Πατρίς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἑλληνος ἀπετέλεσαν ἐν συναίσθημα, ἀπέβη ἐν δένδρον, οὗτινος ὁ κορμός συνέστη ἐκ τῶν δύο συμφυῶν φυτῶν τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδος· οἱ δύο αὐτοῦ κλάδοι ἀπό τοῦ αὐτοῦ χυμοῦ ἀναπτύσσονται [...] Μαρτύρια τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μας ἔχομεν νά ὑποδείξωμεν ἄπειρα ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους».*

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος χάρηκε τὴν ἀπελευθέρωση τῆς γενέτειράς του καὶ τῆς υπόλοιπης Ἀνατολικῆς καὶ Βόρειας Θράκης, δὲν ἔζησε ὅμως τὰ δραματικά γεγονότα τῆς Θρακικῆς Καταστροφῆς. Ὅπως εἶναι γνωστό, μετὰ τὸ 1922 οἱ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ὑποχρεώθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς πατρογονικὰς τοὺς ἐστίες, οἱ πόλεις καὶ τὰ χωριά ἐρήμωσαν, οἱ καμπάνες τῶν ναῶν ἔπαυσαν νὰ κτυποῦν. Οἱ χιλιάδες ὅμως τῶν προσφύγων κατόρθωσαν νὰ διασώσουν κειμήλια τῆς πίστεως μας, εἰκόνες, ἱερά σκεύη καὶ εὐαγγέλια, μεταφέροντάς τα στή νέα τους πατρίδα. Κατέφυγαν στὴν Ἑλλάδα, ὅπου καὶ ἐγκαταστάθηκαν καὶ συνέβαλαν ἀποφασιστικά στὴν πρόοδο τοῦ τόπου. Οἱ ἀπόγονοι τῶν Θρακιωτῶν προσφύγων, μολονότι πέρασαν περίπου ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸν φοβερὸ ξεριζωμὸ τῶν πατέρων τοὺς ἀπὸ τὶς πατρίδες τοὺς, δὲν τὶς ξεχνοῦν. Μάλιστα τὰ τελευταῖα χρόνια ἐπισκέπτονται, ὅπως καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, τὴ γενέτειρα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, καὶ τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης του τελοῦν κάποια δέηση στό Παρεκκλήσιο τῆς «Παναγίας τῆς Σηλυβριανῆς - Ἁγίου Νεκταρίου» (πού ὑπάρχει στό νεόδμητο Ἐπισκοπεῖο, πού ἔχει ἀνεγερθεῖ στὸν χῶρο, ὅπου βρισκόταν τὸ πατρικὸ του σπίτι) ἢ καὶ τὴ Θεία Λειτουργία στοὺς τόπους παλαιῶν ἐρειπωμένων ἐκκλησιῶν. Γι' αὐτὸ ἀσφαλῶς ὁ Ἅγιος θὰ ἀγάλλεται στοὺς οὐρανούς.

Τὸ συγγραφικὸ ἔργο _____

ΑΠΟ ΜΙΚΡΟΣ ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, ὅπως ὁ ἴδιος σημειώνει σὲ βιβλίον του, εἶχε «πόθον διακαῆ πρὸς μετάδοσιν ὠφελίμων γνώσεων», γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε, ὅ,τι τοῦ ἄρρεσε ἀπὸ ὅσα διάβαζε τὸ ἀντέγραφε (στὴν Κωνσταντινούπολη μά-

λιστα συνήθως ἐπάνω σέ χαρτιά συσκευασίας καπνῶν) καί τό φύλαγε, ἐνῶ μερικά ἀπό τά ρητά τά ἔγραφε τότε καί στά περιτυλίγματα τῶν καπνοσακκιδίων, ὥστε νά ὠφελοῦνται οἱ παραλήπτες. Ἀργότερα, ἔχοντας πλουτίσει ἀρκετά τίς γνώσεις του, ἤδη ἀπό τά φοιτητικά του χρόνια, ἄρχισε νά ἐκδίδει φυλλάδια μέ κυριακά κηρύγματα καί ἄλλες ὁμιλίες του, ἐνῶ ἀπό τότε πού ἀνέλαβε τή διεύθυνση τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καί κατόπιν ἐξέδωσε, σπάνιο φαινόμενο γιά τήν ἐποχή του, πολλά βιβλία πού οἰκοδόμησαν τόσο τούς μαθητές του, ὅσο καί πλήθη πιστῶν. Εἶναι ὁ πολυγραφέτερος κληρικός τῶν χρόνων του. Τά βιβλία του ἀνέρχονται σέ χιλιάδες σελίδες καί ἔχουν χαρακτηριστεῖ ὡς «ὠφελιμώτατα». Σημειώ-
 νουμε ἐνδεικτικά μερικά: *Περί τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ, Ἱερῶν καί φιλοσοφικῶν λογίων θησαύρισμα, Μάθημα Ποιμαντικῆς, Ὁρθόδοξος Ἱερά Κατήχησις, Χριστολογία, Εὐαγγελική Ἱστορία, Προσευχητάριον κατανυκτικόν, Τό γνῶθι σαυτόν, Θεοτοκάριον, Τριαδικόν, Μελέτη ἱστορική περί τῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος, Χριστιανική Ἠθική κ.ἄ.* Στόν Ἅγιο Νεκτάριο ἀνήκει καί τό γνωστό ὕμνογράφημα «*Ἄγνή Παρθένε Δέσποινα, ἄχραντε Θεοτόκε...*». Πρὸ ἐτῶν ἄρχισε καί ἡ κριτική ἔκδοση τῶν «*Ἀπάντων*» του (κυκλοφορήθηκαν ὡς τώρα ὀκτώ τόμοι).

Ἡ ἐκδημία στήν οὐράνια πατρίδα _____

ΤΕΛΙΚΑ, στίς 20 Σεπτεμβρίου 1920, σέ ἡλικία 74 ἐτῶν καί ἀσθενής ἀπό χρόνια κυστίτιδα καί ὑπερτροφία προστάτη, εἰσάγεται στό Ἀρεταίειο νοσοκομεῖο τῶν Ἀθηνῶν καί, μολοντί ἀρχιερέας, νοσηλεύεται ὡς ἀπλός μοναχός,

άγνοούμενος από όλους, σέ έναν θάλαμο τῆς Γ' θέσης (άπορίας), ὅπου μετὰ από πενήντα περίπου ἡμέρες, τό βράδυ τῆς 8ης Νοεμβρίου 1920, παρέδωσε τό πνεῦμα του στόν Πλάστη του πρός αἰώνια ἀνάπαυση καί χαρά, καί τό σεπτό του σκῆνωμα στούς πιστούς πρός ἀγιασμό. Ἡ κηδεία καί ἡ ταφή του ἔγιναν, μέσα σέ κλίμα βαθύτατης συγκίνησης καί θλίψης, τό ἀπόγευμα τῆς 10ης Νοεμβρίου στήν Αἴγινα.

Τό ἱερό λείψανο, ὅπως διαπιστώθηκε ἀπό τό ἐπανειλημμένα ἀνοιγμα τοῦ τάφου, παρέμεινε ἐπί τρεῖς δεκαετίες ἀφθαρτο καί μυροβόλο καί μόλις τό 1953 περίπου, ἄρχισε νά διαλύεται. Ἡ ἀνακομιδή ἔγινε στίς 8 μ.μ. τῆς 2ας Σεπτεμβρίου 1953. Ἡ τιμία κάρρα του καί ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἱερῶν λειψάνων του φυλάσσονται μέσα σέ ἀργυρές θῆκες στό παρεκκλήσι δίπλα στό Καθολικό τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐνῶ ἄλλα μικρά ἀποτμήματά τους ἔχουν δοθεῖ ὡς εὐλογία σέ πολλές ὀρθόδοξες ἐκκλησίες τοῦ ἐσωτερικοῦ καί τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ βεβαιότητα τῆς ἀγιότητος

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ, ὅλη ἡ ἐπί γῆς βιοτή τοῦ Μητροπολίτη Πενταπόλεως Νεκταρίου Κεφαλά ὑπῆρξε θαυμαστή.

Γαλουχημένος ἀπό τήν εὐσεβῆ οἰκογένειά του μέ τίς χριστιανικές ἀρχές, ἦταν ἄνθρωπος καλῆς θέλησης, ἀκακος, ἀπονήρευτος, ταπεινός, ἀνεξίκακος, συγχωρητικός πρός ὅλους ὅσους τόν πίκραιναν.

Ὡς γνήσιος μοναχός ὑπῆρξε ὑπομονετικός στούς σωματικούς καί ψυχικούς πόνους καί ὑπάκουος στίς κατά καιρούς μοναχικές καί ἐκκλησιαστικές ἀρχές, ἐνῶ ὡς πνευματικός ὁδηγός μοναχῶν κυβέρνησε ψυχές «εἰς σω-

τηρίαν» μέ ὀρθόδοξο φρόνημα, γνώση καί περίσκεψη.

Ὡς διδάσκαλος ἀγάπησε πολύ τούς μαθητές του, συμμερίστηκε τά προβλήματα τους καί διαρκῆς ἦταν ἡ ἀγωνία του νά γίνουν, ὅταν κληθοῦν ἀπό τόν Θεό, ἄξιοι λειτουργοί τοῦ ἁγίου Θυσιαστηρίου.

Ὡς ἐπίσκοπος ὑπῆρξε πρᾶος, εὐγενής, εὐπροσήγορος καί καταδεχτικός, ἀλλά καί εὐθύς, σοβαρός, προσεκτικός στίς ἀναστροφές του, μετριόφρονας, αὐστηρός στόν ἑαυτό του καί ἐπιεικῆς στούς συνανθρώπους του, ἀκέραιος.

Ἡ στάση του ἀπέναντι στόν Θεό ἦταν ἐκείνη ἑνός ταπεινόφρονα δούλου Του. Πίστευε ἀπόλυτα στήν πρόνοιά Του γιά τά πλάσματά Του. Ἱεράρχης λαμπρός καί ἀπαράμιλλος, μέ ζέουσα, ἐνεργητική καί ἄδολη πίστη, σάν αὐτή τῶν μικρῶν παιδιῶν, ὑπῆρξε θερμός ὑμνητής τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς Θεοτόκου καί τῶν Ἁγίων, συνθέτοντας ἀκόμα καί ὁ ἴδιος ὕμνους. Προσευχόταν σέ κάθε περίπτωση καί κάτω ἀπό ὅποιεσδήποτε συνθήκες καί διαρκῶς ἀναζωπύρωνε τό χάρισμα τῆς ἱερατικῆς του κλήσης. Ὅπως βεβαιώνουν ὅσοι τόν ἔζησαν, τίς ἱερές λειτουργίες τίς τελοῦσε μέ μεγάλη εὐλάβεια καί ψυχική μεταρσίωση, πραγματικά «Θεόληπτος» καί μερικές φορές στήν κυριολεξία «μετέωρος».

Ζοῦσε μέσα στόν παλμό τῆς κοινωνίας καί, μολονότι προσωπικά ὁ ἴδιος ζοῦσε αὐστηρή ζωή μοναχοῦ, δέν ἦταν ἀπόκοσμος. Ὑπῆρξε στό ἔπακρο φιλόπτωχος καί ἐλεήμονας καί ἐργαζόταν γιά τήν ψυχική σωτηρία ὅλων σέ κάθε εὐκαιρία, ἀπό τόν ἄμβωνα, ἀπό τίς αἵθουσες διαλέξεων, ἀπό τή σχολική ἔδρα, ἀπό τό ἐξομολογητήριο, μέ τή συγγραφική του δραστηριότητα, μέ τήν ὅλη ἀναστροφή του στήν κοινωνία, μέ τό παράδειγμά του.

Παράλληλα μέ τόν Θεό, τήν πατρίδα καί τούς συνανθρώπους του, ἀγάπησε καί τήν φύση καί τά λουλούδια της, μιά καί σ' αὐτά ἀποτυπώνεται ἡ οὐράνια ὁμορφιά.

Γενικά, ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος ὑπῆρξε ἄνθρωπος, πού πρόσφερε ταπεινά τόν ἑαυτό του θυσία εὐπρόσδεκτη στόν Τριαδικό Θεό, εὐαρέστησε Θεό καί ἀνθρώπους καί ἀνταμείφθηκε γι' αὐτό ἀπό τόν Οὐράνο μέ τήν ἀπόλαυση ὑψηλῶν καί οὐράνιων θεωριῶν, πού γιά τούς ἀδιάφορους ἢ ἀσθενεῖς στήν πίστη εἶναι ἀπίστευτο.

Ἀλλά καί μετά τήν ἐκδημία του ὁ Θεός ἀπεκάλυψε τήν ἀγιότητά του, ὅπως εἶναι γνωστό, μέ τήν ἐπί δεκαετίες ἀφθαρσία τοῦ σώματός του, μέ τήν κατά καιρούς ἄρρητη εὐωδία, πού ἐκχέεται ἀπό τόν τόπο τοῦ ἁγιάσματος του, μέ τήν ἐπιτέλεση πολλῶν καί ποικίλων θαυμάτων. Χαρακτηριστικό εἶναι τό γεγονός, ὅτι ὁ πιστός λαός, ἀπό τήν ἐποχή πού ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος βρισκόταν σ' αὐτήν τή ζωή, τόν θεωροῦσε Ἅγιο. Χιλιάδες χριστιανοί ἤδη ἀπό τόν καιρό τῆς κοίμησής του, παίρνουν τό ὄνομά του, ἀμέτρητα εἶναι τά πλήθη, πού συρρέουν στήν Ἱερά Μονή του στήν Αἴγινα ἀπό ὅλο τόν ὀρθόδοξο κόσμο, ἐνῶ ἀναρίθμητοι εἶναι καί οἱ ναοί πού ἔχουν ἀνεγερθεῖ πρὸς τιμὴν του. Ἡ Ἐκκλησία στίς 20 Ἀπριλίου 1961, μέ σχετική Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τόν κατέταξε ἐπίσημα στό Ἅγιολόγιό της καί ὄρισε ἡ μνήμη του νά ἐορτάζεται στίς 9 Νοεμβρίου, ἐνῶ στίς 3 Σεπτεμβρίου ἐορτάζεται ἡ ἀνακομιδή τῶν ἱερῶν του λειψάνων.

Ὁ ἱερός κληρὸς καί ὁ εὐσεβής λαός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουμε βέβαιη τήν πεποίθηση ὅτι «ὁ δειωγμένος ἔνεκεν δικαιοσύνης» καί συγχωρητικός, ἀλλά

καί εὐσπλαχνικός πρὸς ὅλους μητροπολίτης Πενταπόλεως Νεκτᾶριος ὁ Θαυματοβρύτης, ἀπὸ τό ἐπουράνιο Θυσιαστήριον, στό ὁποῖο παρεδρεύει μαζί μέ τοὺς ἀπ' αἰῶνος Ἁγίους, θά πρεσβεύει πρὸς τόν ἐν Τριάδι Θεό «*ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν*», ὑπέρ ἐνότητος, εὐημερίας καί σωτηρίας τοῦ λαοῦ μας καί ὄλων τῶν χριστιανῶν, «*ὑπέρ πάσης ψυχῆς θλιβομένης τε καί καταπονουμένης, ἐλέους Θεοῦ καί βοηθείας ἐπιδειομένης*».